

การพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

THE DEVELOPMENT OF CRITICAL READING ABILITY THROUGH THE LITERATURE
CIRCLE APPROACH OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN HIGHER EDUCATION

ณัฐนันท์ สาริโก*

Natthanan Sarigo¹

สาขาวิชาศึกษาทั่วไป-ภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

General Education Program (Thai Language), Faculty of Liberal Arts

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

* Corresponding Author E-mail: Natthanan.sar@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรมที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแบบคู่ขนาน แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรม แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (Dependent t-test) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนมีพัฒนาการในทุกองค์ประกอบ โดยเฉพาะด้านการตีความและสรุปความ และการวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น และการใช้เหตุผลในการอภิปราย สามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์จริง และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ดีขึ้น สรุปได้ว่ากระบวนการวงวรรณกรรมเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

คำสำคัญ: วงวรรณกรรม, ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, การมีส่วนร่วมของผู้เรียน, การคิดขั้นสูง, นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

Abstract

This study aimed to investigate the effects of instructional management using the literature circle approach on the critical reading ability of undergraduate students in higher education. The sample consisted of 25 undergraduate students, obtained through purposive sampling. The research instruments included a parallel forms test of critical reading ability, lesson plans based on the literature circle approach, an observation form, and an evaluation form. Quantitative data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent t-test, while qualitative data were analyzed using content analysis. The results revealed that

1) the post-test scores of critical reading ability were significantly higher than the pre-test scores at the .05 level, with students showing improvement in all components, particularly in interpretation and summarization, and content analysis; and

2) students demonstrated improvement in participation, expression of opinions, and reasoning in discussions, and were able to connect the content with real-life experiences and evaluate the credibility of information more effectively. It can be concluded that the literature circle approach is an effective instructional method for developing critical reading ability and promoting higher-order thinking skills of undergraduate students in higher education.

Keywords: Literature Circle, Critical Reading Ability, Student Engagement, Higher-Order Thinking, Undergraduate Students

บทนำ

“...การศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยคือการศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างเสริมและสะสมความรู้ ความชัดเจนในด้านวิชาการอย่างสูง และด้านการใช้ความคิดวิจารณ์ตามเหตุผลหลักวิชาความถูกต้อง ผู้มีปัญญาซึ่งได้ผ่านการศึกษาระดับนี้ จัดว่าเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่า ผู้จะเป็นกำลังสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงทุกด้านของประเทศอย่างสำคัญต่อไป เหตุนี้ บัณฑิตทั้งหลายจึงมีหน้าที่รับผิดชอบเกิดขึ้นที่จะต้องนำความรู้ ความคิด และความสามารถชัดเจนของตนออกปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมและบ้านเมือง...” ความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล วันพฤหัสบดีที่ 5 กรกฎาคม 2533

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและวิจารณ์อย่างมีเหตุผล อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบันที่ผู้เรียนต้องเผชิญกับข้อมูลจำนวนมากจากแหล่งที่หลากหลาย

ในยุคสังคมดิจิทัล ความสามารถในการอ่านมิได้จำกัดเฉพาะการทำความเข้าใจเนื้อหาในระดับพื้นฐานเท่านั้นแต่ยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ ตีความ และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลอย่างมีเหตุผล อันเป็นทักษะสำคัญที่เรียกว่า “การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ” (Critical Reading) ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ผู้อ่านต้องใช้เหตุผลและประสบการณ์ในการพิจารณาตัดสินข้อมูล ทักษะดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงและการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม จากการจัดการเรียนการสอนพบว่าผู้เรียนจำนวนมากยังคงมุ่งเน้นการอ่านเพื่อรับข้อมูลหรือจับใจความสำคัญเพียงอย่างเดียว ขาดการวิเคราะห์และการประเมินสาร ส่งผลให้ไม่สามารถตีความข้อมูล และไม่สามารถตัดสินความน่าเชื่อถือและคุณค่าของสารได้อย่างมีเหตุผล

แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณชี้ให้เห็นว่า การอ่านในลักษณะนี้เป็นกระบวนการที่ผู้อ่านต้องอาศัยความรู้เดิมและประสบการณ์ในการตีความ วิเคราะห์ และตัดสินข้อมูลอย่างมีเหตุผล (Smith, 1963; Miller, 1977) ดังนั้นการพัฒนาทักษะดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความหมายจากบทอ่านมากกว่าการรับสารเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้แนวคิดด้านการพัฒนาทักษะการอ่านยังชี้ให้เห็นว่าการอ่านในระดับสูงจำเป็นต้องอาศัยกลวิธีและกระบวนการทางปัญญาที่หลากหลาย โดย Grellet (1981) อธิบายว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านต้องใช้ทักษะในการจับใจความสำคัญ การตีความ และการเชื่อมโยงข้อมูลจากบทอ่านกับความรู้เดิม ขณะที่ Harris และ Sipay (1990) เห็นว่าการพัฒนาความสามารถในการอ่านควร

ส่งเสริมทั้งด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการใช้เหตุผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้อ่านสามารถประเมินข้อมูล และนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสมในบริบทต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาทักษะการอ่าน อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมุ่งเน้นการฝึกกระบวนการคิดควบคู่ไปกับการอ่านอย่างมีเป้าหมาย

อย่างไรก็ตามแม้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะมีความสำคัญต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา แต่จากการจัดการเรียนการสอนพบว่านักศึกษาจำนวนมากยังคงมีปัญหาในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดย มักเน้นการอ่านเพื่อจับใจความหรือรับข้อมูลโดยตรง ขาดการตั้งคำถาม การวิเคราะห์ และการประเมินสาร ส่งผลให้ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง ความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ ผู้เรียน

หนึ่งในแนวทางที่ได้รับความสนใจในการพัฒนาทักษะการอ่านคือการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ วงวรรณกรรม (Literature Circle) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการอ่านและการอภิปรายในกลุ่มย่อย โดย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกบทอ่าน กำหนดบทบาท และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อย่างอิสระ โดย Daniels (2002) อธิบายว่าวงวรรณกรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการตอบสนองของ ผู้อ่าน และช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความหมายจากบทอ่านผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ขณะที่ Hill et al. (2000) ชี้ว่าการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์และการคิดไตร่ตรองผ่านการ อภิปรายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนว่ากระบวนการวงวรรณกรรมมีศักยภาพในการพัฒนาความสามารถในการ อ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทการเรียนภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้เรียนต้อง วิเคราะห์บทอ่านที่หลากหลาย ทั้งบันเทิงคดีและสารคดี อย่างไรก็ตามงานวิจัย ที่ประยุกต์ใช้กระบวนการดังกล่าวกับการพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในบริบทดังกล่าว ยัง มีจำนวนจำกัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ วงวรรณกรรม เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็น ในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการวงวรรณกรรมที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรม

แนวคิดวงวรรณกรรม

วงวรรณกรรม (Literature Circle) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การอ่านและการอภิปรายเป็นฐาน โดยเป็นการจัดกลุ่มสนทนาขนาดเล็กที่ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และสามารถเลือกอ่านบทอ่านได้ด้วยตนเอง แนวคิดนี้เริ่มต้นจากการนำมาใช้ของ Karen Smith ในปี ค.ศ. 1983 ซึ่งจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อ่านวรรณคดีและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ส่งผลให้การอภิปรายมีความลึกซึ้งและซับซ้อนมากขึ้น และพัฒนาเป็นแนวคิดวงวรรณกรรมในเวลาต่อมา (Daniels, 2002)

การสอนด้วยวงวรรณกรรมมีลักษณะแตกต่างจากการสอนแบบดั้งเดิม กล่าวคือผู้เรียนสามารถเลือกวรรณกรรมด้วยตนเองหรือเลือกจากที่ครูเตรียมไว้ โดยแต่ละคนอาจเลือกเรื่องที่แตกต่างกันได้ อีกทั้งผู้เรียนสามารถวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมได้อย่างอิสระ แม้ความคิดเห็นนั้นจะไม่สอดคล้องกับครูผู้สอน นอกจากนี้วงวรรณกรรมยังเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยผู้เรียนที่เลือกบทอ่านเดียวกันจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ ตัวละคร ลักษณะการประพันธ์ หรือประสบการณ์ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งสะท้อนลักษณะของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นการคิดและการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

Hill et al. (2000) อธิบายว่าวงวรรณกรรมเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจัดกลุ่มเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับวรรณกรรม โดยใช้การตอบสนองของผู้เรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการสนทนา ไม่ว่าจะเป็นการพูดถึงเหตุการณ์ ตัวละคร รูปแบบการเขียน หรือประสบการณ์ส่วนตัวที่เชื่อมโยงกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการคิดไตร่ตรองผ่านการอ่าน การอภิปราย และการโต้ตอบกับผู้อื่น หัวใจสำคัญของแนวคิดนี้คือการทำงานร่วมกันที่นำไปสู่ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ทั้งจากการตีความ การเขียนขยายความ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปลักษณะสำคัญของวงวรรณกรรมได้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้การตอบสนองของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสนใจในการเลือกบทอ่าน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อตนเอง ใช้คำถามและความสนใจของผู้เรียนเป็นตัวนำทาง และเป็นบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน โดยมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของผู้เรียน

การเลือกวรรณกรรมตามแนวคิดวรรณกรรม

การเลือกวรรณกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรม เนื่องจากบทอ่านที่เลือกมีผลโดยตรงต่อการกระตุ้นการมีส่วนร่วม การอภิปราย และการพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน Daniels (2002) ได้กำหนดลักษณะของวรรณกรรมที่เหมาะสมไว้ว่า วรรณกรรมที่นำมาใช้ควรมีตัวละครที่มีพัฒนาการ มีความขัดแย้งทั้งในระดับเหตุการณ์และภายในจิตใจของมนุษย์ มีโครงเรื่องและการดำเนินเรื่องที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ในการวิเคราะห์ วิพากษ์ และอภิปรายได้อย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ การคัดเลือกวรรณกรรมอาจพิจารณาจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจากสถาบันที่มีชื่อเสียง หรือวรรณกรรมจากสำนักพิมพ์ที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตหนังสือสำหรับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

ในการจัดการเรียนรู้ด้วยวรรณกรรม ผู้สอนสามารถเลือกวรรณกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ 2 แนวทาง ได้แก่ การเลือกจากรายชื่อวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลและการเลือกจากรายชื่อวรรณกรรมของสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นแหล่งที่ผ่านการคัดกรองด้านคุณภาพ เนื้อหา และคุณค่าทางวรรณศิลป์ ทั้งนี้ การเลือกวรรณกรรมควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ความสอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิต และศักยภาพในการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการอภิปราย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกบทอ่านที่ครอบคลุมทั้งบันเทิงคดีและสารคดี เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความหลากหลายของเนื้อหาและรูปแบบของบทอ่านที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ ตีความ และประเมินค่าได้อย่างเหมาะสม สำหรับบทอ่านประเภทบันเทิงคดี ผู้วิจัยเลือกบทอ่านที่มีองค์ประกอบด้านตัวละคร โครงเรื่อง และแก่นเรื่องที่สะท้อนชีวิตมนุษย์และสังคม โดยตัวละครมีพัฒนาการและอยู่ในสถานการณ์ที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเองได้ ได้แก่ เรื่อง “เด็กขายนั่น” “โจรชิงกำไล” และ “นักเดินทางผู้ยิ่งใหญ่” ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละคร ตีความแนวคิดเชิงจริยธรรม และเชื่อมโยงข้อคิดจากบทอ่านสู่การดำเนินชีวิต ขณะที่บทอ่านประเภทสารคดี ผู้วิจัยเลือกบทอ่านที่นำเสนอข้อมูลเชิงข้อเท็จจริงและสถานการณ์ร่วมสมัย ได้แก่ เรื่อง “นกเงือก สัญลักษณ์แห่งรักแท้” เรื่อง “โครงการอุปการะครอบครัวนกเงือก” และบทอ่านประเภทอินโฟกราฟิก เช่น เรื่อง “คุณค่าทางอาหารของไข่” และ “การตั้งรหัสผ่านอย่างปลอดภัย” ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนฝึกการจำแนกข้อเท็จจริงและความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูล ตีความ และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลในชีวิตจริง ดังนั้นการคัดเลือกบทอ่านในงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้น

ความหลากหลายของประเภทข้อความเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

2. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการอ่านขั้นสูงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านต้องใช้ความคิดในการทำความเข้าใจ ตีความ วิเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่อ่าน โดยอาศัยความรู้เดิม ประสบการณ์ และข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายว่าการอ่านลักษณะนี้มีได้มุ่งเพียงการเข้าใจเนื้อหาเท่านั้น แต่ต้องสามารถตัดสินใจความถูกต้องและคุณค่าของสารได้ โดยผู้อ่านต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์และใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ (Mahakhan, 1987; Mansettawit, 1992; Piansop & Intramparn, 1995)

นอกจากนี้ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังเกี่ยวข้องกับความสามารถในการจำแนกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น การตีความสาร และการประเมินจุดมุ่งหมายของผู้เขียน รวมถึงการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการอ่านในระดับสูง โดย Sukchotirat (2005) อธิบายว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านที่ต้องอาศัยการพิจารณา ตัดสิน และประเมินข้อมูลอย่างรอบคอบ ขณะที่ Chaloeisap (1988) เห็นว่าการอ่านลักษณะนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถใช้เหตุผลและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวัน

ในด้านองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณพบว่าผู้อ่านจำเป็นต้องมีทักษะหลายด้านร่วมกัน ได้แก่ การทำความเข้าใจเนื้อหา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล การสังเคราะห์ความคิด และการประเมินค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน (Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, 2010) ทั้งนี้ Nakornthap & Si-amphai (1976) ยังแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการอ่านควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ คือ ความสามารถของผู้อ่านในการทำความเข้าใจ ตีความ วิเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่อ่านอย่างมีเหตุผล โดยสามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ระบุจุดมุ่งหมายของผู้เขียน และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้อย่างรอบด้าน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสมในสังคมปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาทั่วไป ในภาคเรียนที่ทำการวิจัย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นกลุ่มเรียนเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเพื่อควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรจัดการกระทำ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอ่าน การวิเคราะห์ และการอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวคิดวงวรรณกรรม เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกบทอ่านเพื่อจัดกลุ่มการอ่านตามความสนใจของผู้เรียน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำเสนอบทอ่านให้ผู้เรียนพิจารณาเลือกด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสำรวจบทอ่านเพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้น จากนั้นเลือกบทอ่านที่ตนสนใจและจัดกลุ่มตามความสนใจของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดบทบาทการอ่านเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม ถือเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม ได้แก่ ผู้นำการอภิปราย ผู้สรุปเรื่อง ผู้แปลคำศัพท์ และผู้นำเสนอ เพื่อร่วมกันอ่านและวิเคราะห์บทอ่านตามประเด็นสำคัญ เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก มุมมอง และแก่นเรื่อง ซึ่งช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 การร่วมรู้ลึกกับตัวละครและการตีความ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนทบทวนเนื้อเรื่องและสมมติตนเองเป็นตัวละคร เพื่อทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ของตัวละครในสถานการณ์ต่าง ๆ จากนั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม โดยเปรียบเทียบความคิดที่เหมือนและแตกต่างกัน เพื่อพัฒนาการตีความและความเข้าใจเชิงลึก

ขั้นตอนที่ 4 การอภิปรายและเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริง เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนอภิปรายผลการเรียนรู้ร่วมกัน และเชื่อมโยงข้อคิดจากบทอ่านกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์จริงในสังคมปัจจุบัน โดยการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ข่าว หรือเหตุการณ์ร่วมสมัย และนำเสนอผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน

3.2 ตัวแปรตาม

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะสำคัญที่ผู้อ่านต้องอาศัยกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการทำความเข้าใจ ตีความ วิเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่อ่าน โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์ระดับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การจำแนกข้อเท็จจริงและความคิดเห็น นักศึกษาต้องอ่านบทอ่านอย่างรอบคอบและแยกให้ได้ว่าส่วนใดเป็นข้อมูลที่ตรวจสอบได้จริง เช่น เหตุการณ์ จำนวน สถานที่ ชื่อบุคคล หรือข้อมูลที่มีหลักฐานรองรับ และส่วนใดเป็นความคิดเห็น การตีความ ความเชื่อ ทัศนะ หรือการประเมินค่าของผู้เขียน นักศึกษาต้องสามารถอธิบายเหตุผลได้ว่าข้อความใดเป็นข้อเท็จจริง และข้อความใดเป็นความคิดเห็น พร้อมทั้งให้เห็นถ้อยคำหรือหลักฐานในบทอ่านที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ

2) การวิเคราะห์เนื้อหา นักศึกษาต้องพิจารณาโครงสร้างและความสัมพันธ์ของเนื้อหาในบทอ่าน เช่น ประเด็นหลัก ประเด็นรอง เหตุและผล ลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ของตัวละคร หรือความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลแต่ละส่วน นักศึกษาต้องสามารถอธิบายได้ว่าเนื้อหาแต่ละตอนเชื่อมโยงกันอย่างไร เหตุการณ์หรือข้อมูลใดเป็นสาเหตุ เหตุการณ์หรือข้อมูลใดเป็นผล และองค์ประกอบเหล่านั้นช่วยสร้างความหมายของบทอ่านอย่างไร

3) การตีความและสรุปความ นักศึกษาต้องทำความเข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายแฝงของบทอ่าน สามารถอธิบายแนวคิด ข้อคิด หรือสารที่ ผู้เขียนต้องการสื่อได้ โดยไม่ยึดเฉพาะถ้อยคำที่ปรากฏตรง ๆ ในเนื้อหาเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการพิจารณาบริบท เหตุการณ์ พฤติกรรมตัวละคร หรือข้อมูลประกอบเพื่อสรุปสาระสำคัญของเรื่อง นักศึกษาต้องสามารถสรุปใจความสำคัญของบทอ่าน ด้วยภาษาของตนเองได้อย่างถูกต้อง กระชับ และไม่บิดเบือนความหมายเดิม

4) การระบุจุดมุ่งหมายของผู้เขียน นักศึกษาต้องพิจารณาว่าผู้เขียนต้องการสื่อสารสิ่งใดต่อผู้อ่าน เช่น ต้องการให้ข้อมูล อธิบายข้อเท็จจริง โน้มน้าวใจ เตือนสติ วิพากษ์สังคม สั่ง

สอน หรือกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความตระหนัก นักศึกษาต้องสามารถใช้หลักฐานจากบทอ่าน เช่น น้ำเสียง การเลือกใช้ถ้อยคำ เหตุการณ์ที่น่าเสนอ หรือข้อสรุปของเรื่อง มาประกอบการอธิบายจุดมุ่งหมายของผู้เขียนได้อย่างมีเหตุผล

5) การประเมินความน่าเชื่อถือของสาร นักศึกษาต้องพิจารณาความถูกต้อง ความสมเหตุสมผล และความน่าเชื่อถือของข้อมูลหรือแนวคิดในบทอ่าน โดยพิจารณาจากหลักฐาน เหตุผล แหล่งที่มา ความเป็นไปได้ของข้อมูล ทัศนคติของผู้เขียน และความสอดคล้องระหว่างข้อมูลกับข้อสรุป นักศึกษาต้องสามารถตัดสินใจได้ว่าสารนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด มีข้อจำกัดหรือจุดที่ควรตั้งคำถามหรือไม่ และสามารถให้เหตุผลประกอบการประเมินได้อย่างชัดเจน

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

บทอ่านที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยบทอ่านหลากหลายประเภท ทั้งบันเทิงคดีและสารคดี เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา โดยจัดเป็น 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้บันเทิงคดี และหน่วยการเรียนรู้สารคดี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 บันเทิงคดี ประกอบด้วยบทอ่านเรื่อง “เด็กขายนั่น” ซึ่งนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับความเมตตา การให้อภัย และผลของการกระทำในอดีต เรื่อง “โจรชิงกำไล” ซึ่งสะท้อนพฤติกรรมมนุษย์เกี่ยวกับความโลภและการขาดสติ และเรื่อง “นักเดินทางผู้ยิ่งใหญ่” จากวรรณกรรมเรื่องเจ้าหญิง ซึ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความฝัน ความกลัว และการตัดสินใจในชีวิต บทอ่านในหน่วยนี้มุ่งให้ผู้เรียนวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละคร ตีความแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม และเชื่อมโยงสาระจากบทอ่านกับประสบการณ์ของตนเอง เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการตีความในขั้นสูง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สารคดี ประกอบด้วยบทอ่านเรื่อง “นกเงือก สัญลักษณ์แห่งรักแท้” และเรื่อง “โครงการอุปการะครอบครัวนกเงือก” ซึ่งนำเสนอข้อมูลเชิงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสัตว์ป่าและระบบนิเวศ รวมทั้งบทอ่านประเภทอินโฟกราฟิก ได้แก่ เรื่อง “คุณค่าทางอาหารของไข่” และ “การตั้งรหัสผ่านอย่างปลอดภัย” ซึ่งเป็นบทอ่านในชีวิตประจำวัน บทอ่านในหน่วยนี้มุ่งให้ผู้เรียนฝึกการจำแนกข้อเท็จจริงและความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูล ตีความ และประเมินความน่าเชื่อถือของสารในสถานการณ์จริง

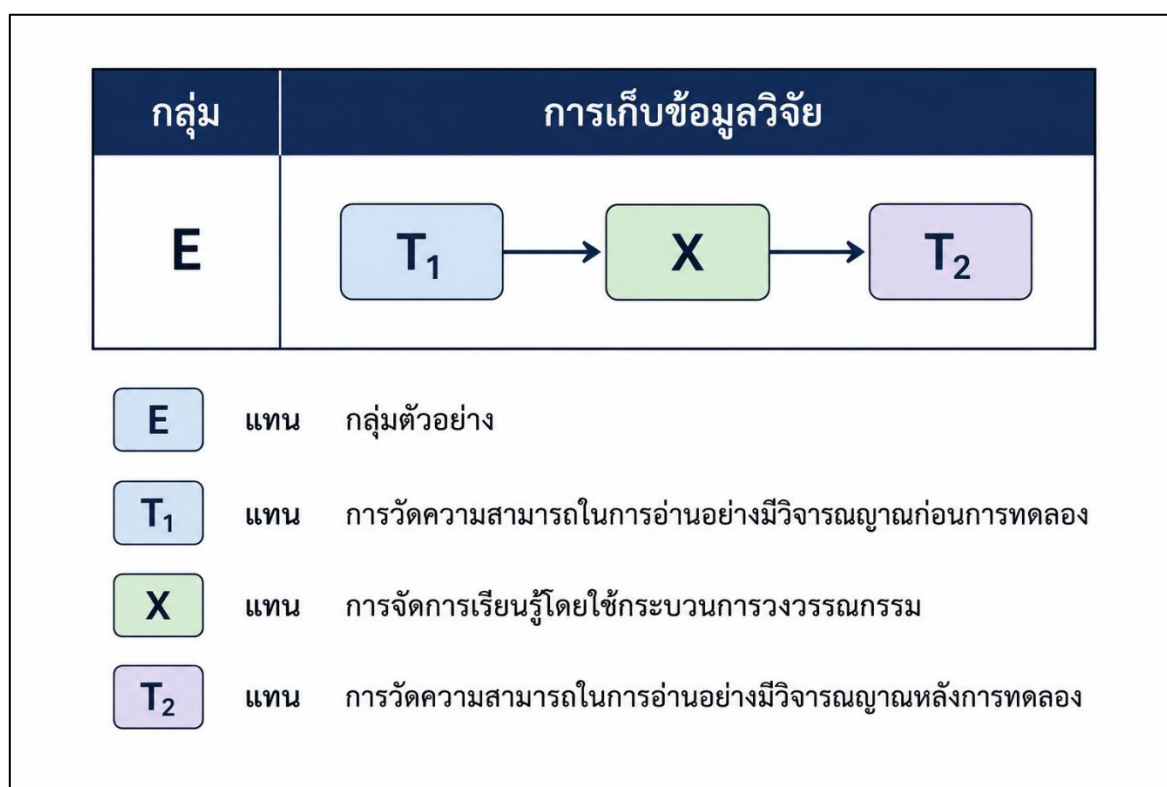
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาทั่วไป ในระดับอุดมศึกษา โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวันอาทิตย์ จำนวน 4 สัปดาห์ ได้แก่ วันที่ 5 12 19 และ 26 เมษายน โดยจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง วันละ 6 ชั่วโมง แบ่งเป็นช่วงเวลา 09.00–

12.00 น. และ 13.00–16.00 น. รวมระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ในแต่ละครั้งของการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการวงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้น

6. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นการวิจัยที่ใช้แบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเพียง 1 กลุ่ม และดำเนินการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest–Posttest Design) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อศึกษาพัฒนาการของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบแผนการวิจัย

7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 4 ประเภท ได้แก่ 1) แบบทดสอบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรม 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และ 4) แบบประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1 แบบทดสอบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยพัฒนาแบบทดสอบจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นแบบคู่ขนาน โดยมีโครงสร้าง จำนวนข้อ และระดับความยากเท่ากัน แต่ใช้บทอ่านต่างกัน

แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ด้านละ 6 ข้อ ได้แก่ การจำแนกข้อเท็จจริงและความคิดเห็น การวิเคราะห์เนื้อหา การตีความ และสรุปความ การระบุจุดมุ่งหมายของผู้เขียน และการประเมินความน่าเชื่อถือของสาร

แบบทดสอบแต่ละฉบับประกอบด้วยบทอ่าน 3 เรื่อง ได้แก่ บันเทิงคดี 1 เรื่อง สารคดี 1 เรื่อง และบทอ่านอินโฟกราฟิก 1 เรื่อง โดยแต่ละบทอ่านมีคำถาม 10 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน คะแนนรวมเต็ม 30 คะแนน

7.2 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรม จำนวน 4 แผน รวม 24 ชั่วโมง โดยในแต่ละแผนประกอบด้วยขั้นตอน ได้แก่ การเลือกบทอ่าน การกำหนดบทบาท การร่วมรู้สึกและตีความ และการอภิปรายและเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริง

7.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ใช้บันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรม เช่น การมีส่วนร่วมในการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นเชิงเหตุผล และการเชื่อมโยงความรู้

7.4 แบบประเมินผล เป็นแบบประเมินแบบรูบริก 4 ระดับ ใช้ประเมินการอภิปราย และการนำเสนอของผู้เรียน ครอบคลุม 5 ด้านของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

8. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 โดยแบบทดสอบนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 นอกจากนี้ได้วิเคราะห์คุณภาพข้อสอบรายข้อ โดยพิจารณา ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก พบว่าข้อสอบอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม

9. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest–Posttest Design) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบฉบับก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงและความเชื่อมั่นแล้ว ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการทำแบบทดสอบ และระยะเวลาในการทำแบบทดสอบให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนดำเนินการสอบ

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรม (Literature Circle) เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยและได้รับบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม เช่น ผู้นำอภิปราย ผู้สรุป และผู้ตั้งคำถาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอ่าน การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทอ่าน ทั้งนี้บทอ่านที่ใช้ประกอบด้วยทั้งบันเทิงคดีและสารคดี เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ ตีความ และประเมินข้อมูลอย่างหลากหลายมิติ

3) การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่กำหนดเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมด้านการมีส่วนร่วมในการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น การใช้เหตุผล และการทำงานร่วมกันในกลุ่ม พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลการวิจัยในเชิงลึก

4) การทดสอบหลังเรียน (Posttest) ภายหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้น ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบฉบับหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบคู่ขนานกับฉบับก่อนเรียน เพื่อควบคุมความเท่าเทียมของระดับความยากและเนื้อหา ทั้งนี้ดำเนินการสอบภายใต้เงื่อนไขเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

5) การรวบรวมและเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม แล้วตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหาตามที่กำหนดไว้

10. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลจากการสังเกตและการอภิปรายของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.28 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.12 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ขณะที่คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.76 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.41 เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติ t-test แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ พบว่า ค่า t เท่ากับ 12.84 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรมสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

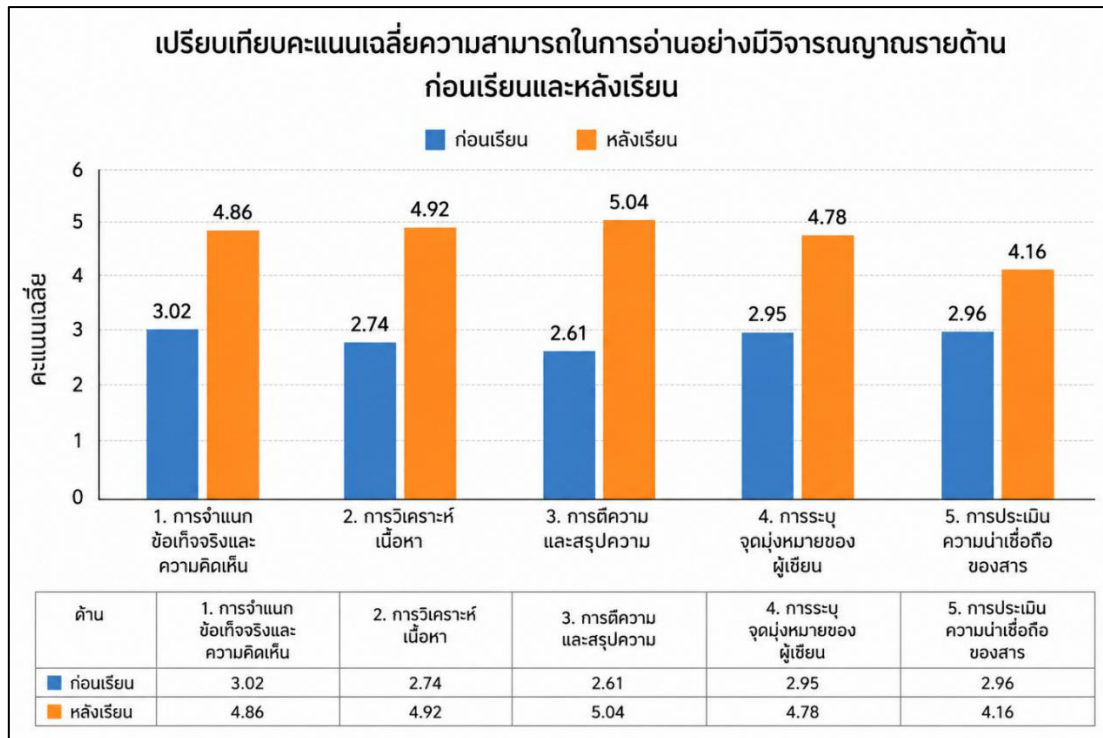
ตาราง 1

ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	ก่อนการจัดการเรียนรู้		หลังการจัดการเรียนรู้		t	p
		Mean	S.D.	Mean	S.D.		
นักศึกษาที่รับ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ วงวรรณกรรม (n = 25)	30	14.28	3.12	23.76	2.41	12.84	< .001*

หมายเหตุ: * $p < .05$

เมื่อพิจารณาทางด้านของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณพบว่านักศึกษา มีพัฒนาการในทุกด้าน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ การตีความและสรุปความ รองลงมาคือ การวิเคราะห์เนื้อหา และการประเมินความน่าเชื่อถือของสาร ขณะที่ด้านการจำแนกข้อเท็จจริง และความคิดเห็น และการระบุจุดมุ่งหมายของผู้เขียน มีพัฒนาการในระดับดี โดยรายละเอียดคะแนน รายด้านมีดังนี้

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณรายด้าน
ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงให้เห็นว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ วงวรรณกรรม นักศึกษามีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างชัดเจนในทุกด้าน โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับข้อมูลรายด้าน ที่พบว่าทุกองค์ประกอบมีพัฒนาการ โดยเฉพาะด้านการตีความและสรุปความซึ่งมีการเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือการวิเคราะห์เนื้อหา และการประเมินความน่าเชื่อถือของสาร ขณะที่ด้านการจำแนกข้อเท็จจริง และความคิดเห็น และการระบุจุดมุ่งหมายของผู้เขียนมีพัฒนาการในระดับดี ผลดังกล่าว สะท้อนว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการอ่าน วิเคราะห์ อภิปราย และเชื่อมโยงกับบริบทจริง สามารถ

ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตพฤติกรรมและการอภิปรายของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในด้านการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นและการใช้เหตุผลในการอภิปราย โดยในระยะแรกผู้เรียนยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและมักอาศัยข้อมูลจากบทอ่านโดยตรงในการตอบคำถาม แต่เมื่อผ่านกระบวนการวงวรรณกรรม ผู้เรียนเริ่มมีบทบาทในการอภิปรายมากขึ้น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม และแสดงเหตุผลประกอบความคิดเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาจากบทอ่านกับประสบการณ์ในชีวิตจริงได้ดีขึ้น ทั้งบันเทิงคดีและสารคดี โดยเฉพาะการนำไปอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคม และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลในชีวิตประจำวัน ขณะเดียวกันผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับภายในกลุ่ม เช่น ผู้นำอภิปราย ผู้สรุป และผู้นำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การอภิปรายมีความลึกซึ้งและหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยภาพรวม กระบวนการวงวรรณกรรมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตีความ และการประเมินสารของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวงวรรณกรรมสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้เรียนมีพัฒนาการในทุกองค์ประกอบ โดยเฉพาะด้านการตีความและสรุปความ และการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวงวรรณกรรมที่เน้นการอ่าน การอภิปราย และการตอบสนองของผู้อ่านเป็นศูนย์กลาง (Daniels, 2002) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความหมายจากบทอ่านผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้ผลการสังเกตพฤติกรรมยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีการพัฒนาจากการอ่านแบบทั่วไปต่อยอดสู่การคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่มุ่งเน้นการตีความ วิเคราะห์ และประเมินค่าสารอย่างมีเหตุผล (Miller, 1977) อีกทั้งการที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์จริงและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงตามแนวคิดของการอ่านเชิงวิจารณ์

ดังนั้นกระบวนการวางวรรณกรรมจึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตีความ และประเมินสารของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาในด้านกระบวนการเรียนรู้พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับสารไปสู่ผู้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกบทอ่าน กำหนดบทบาท และมีส่วนร่วมในการอภิปราย ทำให้ผู้เรียนเกิดความเป็นเจ้าของการเรียนรู้และมีแรงจูงใจภายในเพิ่มขึ้น

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวางวรรณกรรมสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีพัฒนาการในทุกองค์ประกอบของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะด้านการตีความและสรุปความ และการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม การอภิปราย และการเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง สามารถส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ การใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว และระยะเวลาในการทดลองที่ค่อนข้างสั้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการอ้างอิงผลไปสู่บริบทที่กว้างขึ้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านสถาบัน ระดับการศึกษา และพื้นฐานของผู้เรียน รวมทั้งควรศึกษาผลในระยะยาวเพื่อพิจารณาความคงทนของทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ได้รับการพัฒนา

ในด้านข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ากระบวนการวางวรรณกรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกบทอ่าน มีส่วนร่วมในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์ในชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตีความ และประเมินข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล อันเป็นทักษะสำคัญในสังคมข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- Chaloeisap, S. (1988). *Reading promotion*. Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Teachers College. (In Thai)
- Daniels, H. (2002). *Literature circles: Voice and choice in book clubs and reading groups* (2nd ed.). Routledge.
- Grellet, F. (1981). *Developing reading skills*. Cambridge University Press.
- Harris, A. J., & Sipay, E. R. (1990). *How to increase reading ability: A guide to developmental and remedial methods*. Longman.
- Hill, B. C., Noe, K. L. S., & Johnson, N. J. (2000). *Literature circles resource guide: Teaching suggestions, forms, sample book lists, and database*. Christopher-Gordon.
- Mahakhan, P. (1987). *Basic reading instruction*. Odeon Store. (In Thai)
- Mansettawit, S. (1992). *Teaching reading in Thai language*. Faculty of Education, Kasetsart University. (In Thai)
- Miller, J. W. (1977). Teaching language clues to reading comprehension. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*, 18(1).
https://scholarworks.wmich.edu/reading_horizons/vol18/iss1/5
- Nakornthap, T., & Si-amphai, P. (1976). *Teaching Thai at the secondary level*. (In Thai)
- Piansop, S., & Intramparn, S. (1995). *Teaching Thai language at the secondary level*. Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Smith, N. B. (1963). *Reading instruction for today's children*. Prentice-Hall.
- Sukchotirat, M. (2005). *Reading proficiency: Learn first, teach well*. Nanmee Books Publications. (In Thai)
- Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. (2010). *A handbook for learner-centered instructional management*. Thianwattana Printing. (In Thai)